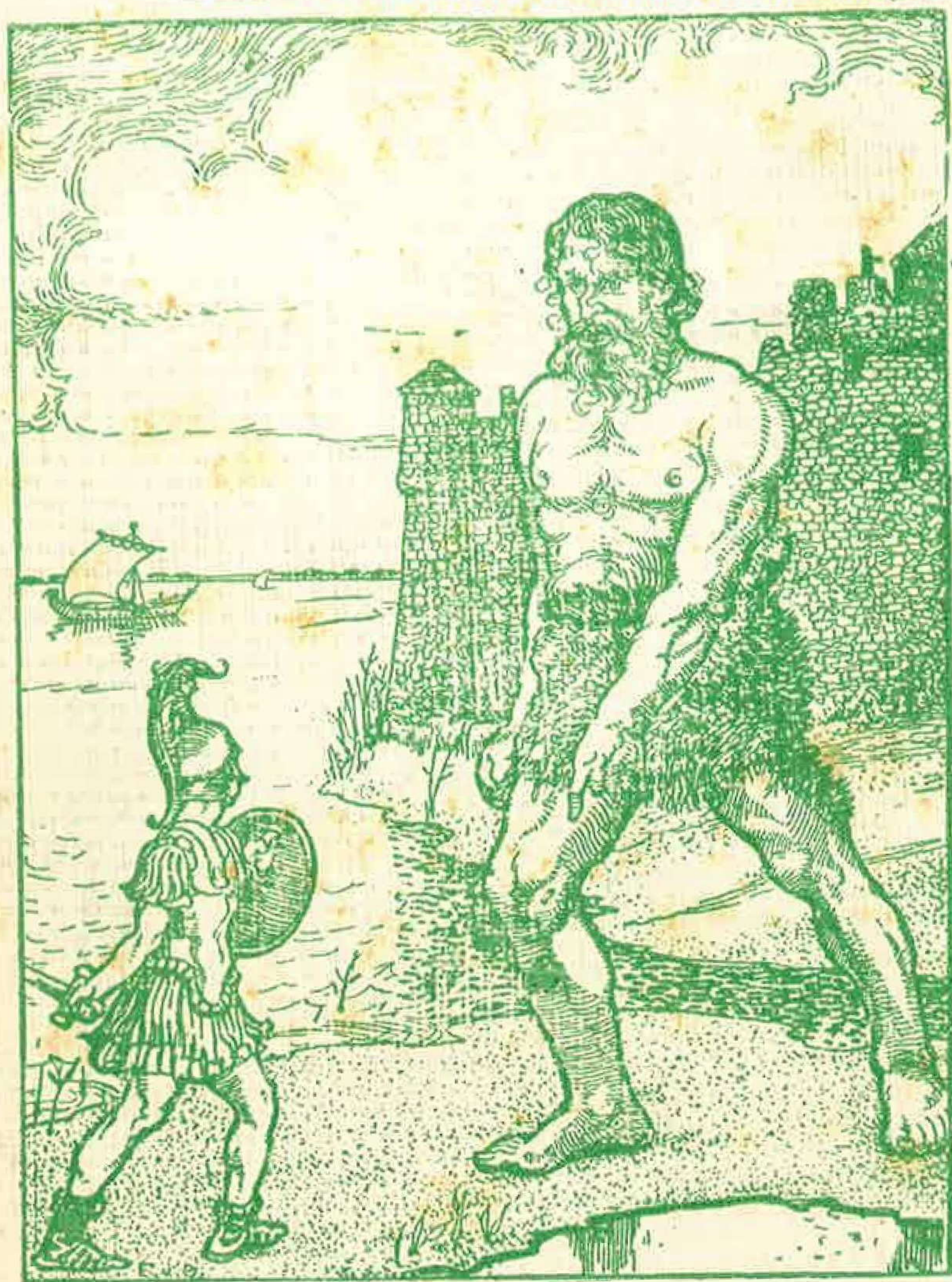

ANTWERPSCHE VERHALEN

A. HANS

DE FRANSCHEN TE ANTWERPEN.

HET PLANTEN VAN DEN VRIJHEIDSBOOM.

DE FRANSCHEN TE ANTWERPEN.

EEN WOORD TOT INLEIDING.

In 1716 veranderden wij van meester. België, dat een speelbal was der Europeesche staatkunde, werd aan de Spaansche overheersching onttrokken en onder de Oostenrijksche gesteld. Dankbaar herinneren wij ons de keizerin Maria-Theresia (1740-1780), welke hier nuttige hervormingen invoerde. Haar zoon, Jozef II, was hervormingsgezind, maar hij ging te haastig te werk en verwekte met al zijne nieuwigheden zulk eene hevige ontevredenheid, dat ons volk opstond. De Oostenrijkers werden verdreven, doch keerden terug. Evenwel smeulde 't vuur onder de assche.

In 1789 ontstond in Frankrijk eene geweldige revolutie. De gansche maatschappij werd omgekeerd. Het zoo lang gekwelde volk kreeg de overhand. De ontevredenen in België zagen verlangend naar het Zuiden, van waar zij hunne verlossing verwachtten. De Oostenrijksche keizer eischte, dat in Frankrijk de oude orde der samenleving hersteld zou worden, en verbond zich met den koning van Pruisen, om met een sterk leger het oproerige land binnen te vallen. Frankrijk maakte zich tot den oorlog gereed. Dumouriez, de aanvoerder der republikeinsche troepen, viel België, immers eene Oostenrijksche bezitting, binnen en behaalde bij Jemappes eene overwinning (6 Nov. 1792), waardoor ons land in zijne macht kwam. De uitgehongerde Franschen hadden met razernij gestreden, wetende dat België goeden buit bood. Alle steden openden hunne poorten, ook Antwerpen, ofschoon er op ons kasteel nog eene Oostenrijksche bezetting was.

De Fransche omwenteling mag beschouwd worden als een ontzettend onweer, dat groote verwoestingen aanrichtte, maar waardoor de lucht gezuiverd werd. Immers wij genieten nog de goede vruchten dier revolutie; om er maar eene, doch eene beste, te noemen: de gelijkheid voor de wet. Onze vadersen echter moesten veel slechte vruchten smaken.

Na dit vluchtig overzicht willen wij enkele voorvallen verhalen uit dien Franschen tijd te Antwerpen, onder den titel van :

DE BULT OF 'T GENERAALTJE.

Karel Pietersz., een burger van rond de veertig, woonde met zijne vrouw en zijn ongeveer zeventienjarigen zoon op de St-Jacobsmarkt, alwaar hij achter de woning eenen timmermanswinkel had.

't Was den tienden dag na den slag bij Jemappes, in den nanoen. Karel Pietersz. bevond zich met zijne huisgenooten in de woonkamer, welke langs voren gelegen was. Daar de stad in rep en roer stond, werd er weinig of niet gewerkt en onze vrienden zaten wat te kouten en natuurlijk over de groote gebeurtenis, die ieder Antwerpenaar vervulde.

— We zullen onze verlossers spoedig hier zien, zei de zoon, die Jan heette, maar nu op en top Franschgezind, zich in Jean herdoopt had.

— Men zegt overmorgen, antwoordde zijn vader. Ons lijden is voorbij. 't Uur der vrijheid is geslagen! Vrijheid, gelijkheid, broederschap, zoo is thans onze leus, vervolgde hij juichend, want de goede man zong reeds 't zelfde liedje als zijn zoon.

— Als 't maar waar is, sprak de vrouw des huizes zuchtend. Ai! wat al schrikkelijke dingen zijn er te Parijs gebeurd! Oproer, moord, brand, wat weet ik al. En moest dat nu hier beginnen!

— Altijd 't zelfde met die vrouwen, hernam de timmerman lachend. De Franschen zijn baas in hun land en ze mogen in 't eigen huishouden doen, wat ze willen. Hier zullen ze zich niet met onze bijzondere zaken bemoeien. Wat ze ons brengen, is de vrijheid. En dan vertrekken ze weer. Voilà!

— Alle menschen gelijk, en allen broeders! jubelde Jan, oftewel Jean.

— Maar 't volk is reeds zoo roerig in de stad. Hebben we zelf niet kunnen aanschouwen, hoe hier in de straat de Fransche vluchtelingen mishandeld werden! 't Was deerlijk om zien, hoe de schoelies die arme lieden geld afpersten, sloegen, schopten, er naar gooiden met vuilnis. En dan die rooftochten rond de stad, te Merxem en elders, Oh! als 't maar geen voorboden zijn van nog erger onheilen. Zoo kloeg moeder.

— Als... als..., hernam de echtgenoot ongeduldig, ja, als de hemel valt, zijn we allemaal dood! Vrouwtje lief, stel u gerust, de Franschen zullen dien kwaden hoop wel tot de orde brengen. 't Volk is wat opgewonden, och, ge moet alles zoo zwaar niet opnemen!

— Ja, ik weet, ik ben altijd bang, zooals ge zegt. Maar de overheid denkt er over gelijk ik. Waarom heeft ze dan al dat grof geschut op de markt gesteld? Is het niet, omdat ze dien kwaden hoop vreest?

De timmerman wilde antwoorden, toen eensklaps een geweldig rumoer hem naar 't venster deed snellen. Daar reed eene kar. Achter het voertuig was een man vastgebonden, die nu geweldig voortgesleept werd, terwijl zijn hoofd over de kasseien botste.

— Bij mijne ziel, dat is Dieltjens! riep Pietersz.

— Dieltjens! herhaalden moeder en zoon.

— Daar moet ik meer van weten! zei de laatste, de deur uitsnellende en zich in den volkshoop mengende, die den rampzalige vergezelde.

— Ik ook! kreet de timmerman.

— Neen, neen, blijf hier! smeekte de vrouw angstig. Moest men in huis komen! Ik sidder van vrees.

De man had een te goed hart, om in den strijd tusschen plicht en nieuwsgierigheid aan de laatste de overwinning te laten.

Hij bleef wel niet in de kamer, doch ging aan de deur zien.

Ginds bleef de wreede stoet staan. Wat ging er toch om?

Pietersz. herinnerde zich Mattheas Dieltjens, den koopman in smout, die aan 't einde der St-Jacobsmarkt woonde, nog zeer goed. Hij wist dat Dieltjens vroeger een vurig aanhanger van Jozef II was, een vijg, zooals men spottend zei. En daarom had 't gepeupel in 1787 bij een oproer zijn huis geplunderd, waren en meubelen op straat geworpen. De man zelf behield slechts zijn leven door zich op 't stadhuis te verbergen.

Wat Pietersz. niet wist, was dat de vervolgde daarna als een nederige boer langs den heikant gewoond had en nu onlangs, geen gevaar meer duchtende, in de stad terug keerde.

't Gebeurde van dezen namiddag vernam de timmerman van zijn zoon, die na een kwartier terugkeerde en alles vernomen had van een kennis.

— Is afgrijselijk! zei de jongeling, toen hij met zijn vader de woonkamer binnen trad.

Jan scheen diep onder den indruk van hetgeen hij gehoord en gezien had.

— 't Is al te wreed! vervolgde hij. Ginds ligt Dieltjens, de smoutkoopman, stervend voor zijn huis.

— Vertel alles, rap! drong vader aan.

— Dieltjens, hernam de zoon, was in de stad teruggekeerd. Rik Wouters heeft me alles verteld, want hij heeft het gansche

drama bijgewoond. Wat na den noen stonden eenige knapen en mannen naar een liedjeszanger te luisteren op de Meirbrug, toen de smoutkoopman daar voorbijging.

— Dieltjens! riepen een paar schoelies. Zie, daar gaat de verrader.

Niemand luisterde meer naar den zanger. Men liep achter den herkende, die zeer bevreesd naar de Schoenmarkt vluchtte. De volkshoop werd grooter en toen men den ongelukkige te lijf wilde, zocht hij eene schuilplaats in het bisdom (1), waar hij zich verborg. De menigte bleef voor het gebouw staan en werd steeds talrijker.

— Laten wij hem zoeken! riep er eindelijk een uit den hoop.

— Ja, ja, dood aan den verrader, die met de volksverdrukkers heult! schreeuwde een ander.

De bisschop moest aan de bende toelaten zijne woning te doorzoeken en men vond Dieltjens in een gemakhuisje. Men trok hem naar buiten, sloeg, stampte op den rampzalige, ranselde hem af met knuppels, tot hij eindelijk zwaar gekwetst op een vuilnishoop neerviel.

Pater Van Camp kwam daar juist voorbij.

— Laat den man leven; bezoedelt uw geweten niet door eene moord! smeekte hij.

Wilde kreten als: Slaat den schelm dood! Weg met den verrader! gaf men ten antwoord.

— Laat hem dan ten minste zijne biecht spreken! hernam de geestelijke.

De onder-plebaan van O.-L.-V.-kerk kwam haastig toegesnel om den ongelukkige te bedienen. Hij wist het volk te overhalen hem toe te laten, Dieltjens mede te nemen naar het gasthuis, waar hij dan de berechting doen zou. Aan de poort van het gasthuis liep Dieltjens snel naar binnen, meenende nu veilig te zijn. Maar eer de knechten de poort konden sluiten, drong ook 't volk in het gebouw, terwijl de geestelijke naar de kapel moest vluchten. De meiden verborgen den vervolgte op een zoldertje. De woedende menigte doorzocht het gesticht maar kon het slachtoffer niet vinden. Ongelukkiglijk bleef de arme man niet in zijne schuilplaats, doch zeker meenende, dat zijne beulen die reeds wisten, kroop hij in de dakgoot. Buiten zag men hem. Eenige van zijne grootste vijanden klommen hem achterna en wierpen hem van het dak naar beneden.

(1) Het bisdom was het huidige Gouvernementshotel. De laatste bisschop heette C.-Fr. Nelis. Deze week in den Franschen tijd uit en stierf als banneling te Parma (1798). Er zijn 18 Antwerpsche bisschoppen geweest 1570-1794.

Vrouw Pieterz. slaakte een kreet van afgrijzen.

— En was hij nog niet dood? vroeg de vader, ook hevig ontsteld door dit schrikkelijk verhaal.

— Neen, de arme sukkel leefde nog, vervolgde Jan, en de wreedaards schoten weer op hem toe en mishandelden hem. Er kwam juist eene kar voorbij. Men dwong den voerman stil te houden en bond den gemartelde aan 't voertuig, sleepte hem aldus langs de Huidevettersstraat, de Meir, de Jezusstraat herwaarts, zooals ge daar straks gezien hebt.

Hij was vreeselijk gesteld, maar nog altijd leefde hij. Wat moet hij geleden hebben! Nu stelde men voor, hem in de deur zijner woning op te hangen. Pastoor Van Camp snelde toe en 't gelukte hem de moordenaars van hun plan af te brengen.

— Maar nu is hij toch al dood, zeker! riep de timmerman.

— Neen, hij ademt nog.

— En ligt hij zoo maar bloot op straat? vroeg moeder.

— Ja, voor zijn huis.

— Gauw, haalt hem hier, hernam de brave burgeres, we zullen hem verzorgen. Kunnen wij zijn leven niet redden, toch is het mogelijk, zijn lijden wat te stillen.

— Niemand durft hem in huis nemen, want de menigte dreigt de woning te plunderen, waar men Dieltjens zou verplegen.

— Ik kan het niet over mijn geweten verkrijgen den ongelukkige daar als een hond te laten sterven, zei vrouw Pieterz. opstaande.

— Wat gaat ge doen? vroeg haar echtgenoot.

— Zeggen dat men hem hier brenge.

En eer de timmerman het kon verhinderen, was de goede vrouw op straat.

— Hij is dood! hoorde zij een buurman zeggen. Eindelijk! 't Werd tijd, dat zijne martelingen eindigden.

— En is hij zoo op straat omgekomen? vroeg vrouw Pietersz.

— Ja, wat wilt ge? Niemand durfde hem in huis nemen. 't Gemeene volk gelijkt wel razend vandaag. Men bedreigde ieder die zich over Dieltjes durfde ontfermen en wilde eerst nog aan pastoor Van Camp (1) beletten hem het H. Oliesel toe te dienen.

(1) Van Camp was de pastoor der St-Jacobskerk, die in den Franschen tijd zijne plaats moest ruimen voor den beëdigden pastoor Mortelmans. Deze laatste bleef er tot 1802, in welk jaar de priester Van Camp in zijn ambt hersteld werd. Mortelmans, ofschoon van den meier Werbrouck daartoe bevolen zijnde, weigerde de sleutels der kerk af te geven. De meier deed een der poorten openbreken. Toen pastoor Van Camp zijne bediening hervatte was de kerk vol. Mortelmans verscheen en protesteerde luid. Maar het volk dreef hem den tempel uit.

Vrouw Pietersz. keerde in huis terug.

— Hij is dood! zei ze op doffen toon. Waar moet het heen en wat zullen we nog al hooren!

Haar man antwoordde niet. 't Scheen of dit voorval zijne geestdrift voor de verlossing des lands wat gekoeld had.

Somber verstreek de avond.

De rampzalige Dieltjes werd op het St-Jacobskerkhof begraven.

Tengevolge der algemeene verwarring, veroorzaakt door de naderende komst der Franschen, bleven de moordenaars van den ongelukkigen smoutkoopman ongestraft.

* * *

't Was Zondag 18 November.

Vrouw Pietersz. kwam van de kerk met hare geburin Mie Peeters.

— Weet ge 't al? riep de bakker, die in hunne buurt woonde.

— Wat?

— De Franschen zijn voor de stad.

— Ja, moeder, ze zijn er! juichte Jan, naar buiten huppelende. Hun veldmaarschalk La Marlière heeft een bode gezonden naar het magistraat, om te vragen, hem de sleutels der stad te komen brengen.

— Wat men natuurlijk seffens doen zal! zei Mie Peeters smalend. Wel, bij mijne ziel, er loopen al veel zotten in onze goede stad. Zie ginds dat troepje. Zij dragen de Fransche kokarde reeds op den hoed.

Waarlijk, vele burgers droegen de Fransche kleuren.

— Huilen met de wolven, die in 't bosch zijn! spotte de bakker.

— Zijt gij nog niet door de Fransche koorts aangetast, Frans? vroeg Mie.

— Och, ge weet, ik heb maar koud bloed. Ik zal de kat eens uit den boom zien,

— Maar de Franschen komen als vrienden! viel Jan in. Ze beloven . . .

— Veel beloven en weinig geven, doet de zotten in vreugde leven! merkte de bakker kalm op. Woorden zijn geen oorden.

Vrouw Pietersz. ging naar binnen, lei haar mantel af en trad in de keuken, om het noenmaal te bereiden. Zij gevoelde zich onrustig.

Haar echtgenoot, bij wien de pijnlijke indruk, door de moord op Dieltjens verwekt, reeds vervlogen was, stond weer onder

den invloed van de Franschgezindheid. Hij trok op de straat, om met den bakker te redetwisten over het groote vraagstuk.

La Marlière, de Fransche veldmaarschalk, had waarlijk van uit zijn hoofdkwartier te Berchem een kort briefje naar het magistraat gezonden. Hij bood de overheid de broederlijke vriendschap der Republiek aan en verwachtte, dat men hem de sleutels der stad zou brengen, waardoor de vrijheidspoorten moesten geopend worden.

Het kasteel was nog bezet door Oostenrijkers. Maar toch aarzelde 't magistraat geen oogenblik om aan 't verzoek van den Franschman te voldoen. Immers, de Oostenrijkers waren bij Jemappes verslagen. De overwinnaars hadden België in hun macht. En ginds buiten de stad lag het leger. De overheid meldde dan ook, dat ze om twee ure in den namiddag den veldmaarschalk tegemoet zou komen aan de Kipdorppoort.

* * *

Rond twee ure reed het magistraat, vergezeld van de dekens der gilden en ambachten, van ruiters en begeleid door voetvolk tot buiten de Kipdorppoort. Een der magistraten hield bij 't overhandigen der sleutels eene toespraak, waarin hij den maarschalk geluk wenschte over de zegepraal der Fransche wapens en hem bedankte voor zijne komst alhier. Ook sprak hij de hoop uit, dat hij de stad welwillend behandelen, de voorrechten en den godsdienst eerbiedigen zou.

De Fransche overste beloofde alles en zei, dat hij slechts gekomen was om de kostbare vrijheid te brengen.

Dan hielden de Franschen hun intocht.

Het gezin van Pietersz., benevens Mie Peeters, de bakker en nog enkele anderen stonden te zien voor een der bovenramen der timmermanswoning.

— Daar zijn ze! juichte Jan, toen de stoet naderde. Oh, moeder, laat mij op straat gaan!

De jongeling had namelijk bevel gekregen binnenshuis te blijven, van wege 't gedrang buiten.

— Neen, blijf maar hier, antwoordde Pietersz.' gade. Ge kunt het beter zien dan beneden.

— Kijk eens! riep Mie, hoe onze stadgenooten te keer gaan. Zie ze daar nu springen en dansen, juist alsof 't een groot volksfeest ware. Die dwazen!

— 't Is goed, dat men u niet kan verstaan, zei de bakker. Men mocht u eens onthalen zooals den ongelukkigen Dieltjens.

— 't Magistraat, sprak Pietersz., toen hij de rijtuigen bemerkte met de stadsoverheid. En dat is zeker de veldmaarschalk. Een flinke kerel!

— Moeder, laat me toch eens roepen ter zijner eere, drong Jan aan.

— Neen, geen zotternij!

— Ah, daar zijn de Fransche krijgers! 't Is het paardevolk.

— Wat schoone soldaten! jubelde de zoon des huizes. En hoe flink zitten zij in het zadel!

— Ze kunnen er nog al door, meende de bakker, ofschoon de Oostenrijkers er beter uitzagen.

— Doch de Oostenrijkers werden toch door hen platgeslagen, zoo plat als eene vijg! hernam Jan geestdriftig.

Nu volgde 't voetvolk. Deze afdeeling zag er zonderling uit. Die krijgslieden moesten veel ellende geleden hebben. Hunne kleederen waren gelapt en gescheurd. Velen droegen holleblokken.

— Zie nu toch eens! riep Mie Peeters. Zijn dat soldaten!

— Ik geloof, dat ze ons al de schoelies uit Parijs gezonden hebben, verklaarde de bakker.

— Maar ze hebben de Oostenrijkers toch verslagen, zei Jan, ofschoon zijn toon ook teleurstelling verried.

— Als ze ginder zoo dapper vchten, was het voorzeker in de hoop zich hier eens te goed te doen, spotte Mie. Zie die magere pannelat daar eens geeuwen. De arme sukkel heeft honger. En zijn kameraad verlangt ongetwijfeld vurig naar betere kleeven. De ongelukkige bloed heeft geen stukje gaaf goed meer aan 't lijf. Ik twijfel of hij wel een hemd bezit, anders moesten we niet een, maar wel twintig vaantjes zien uitsteken.

— Ze hebben geen trommel noodig, zei de bakker. Ze slaan den roffel met hunne holleblokken, al gaat het niet op maat.

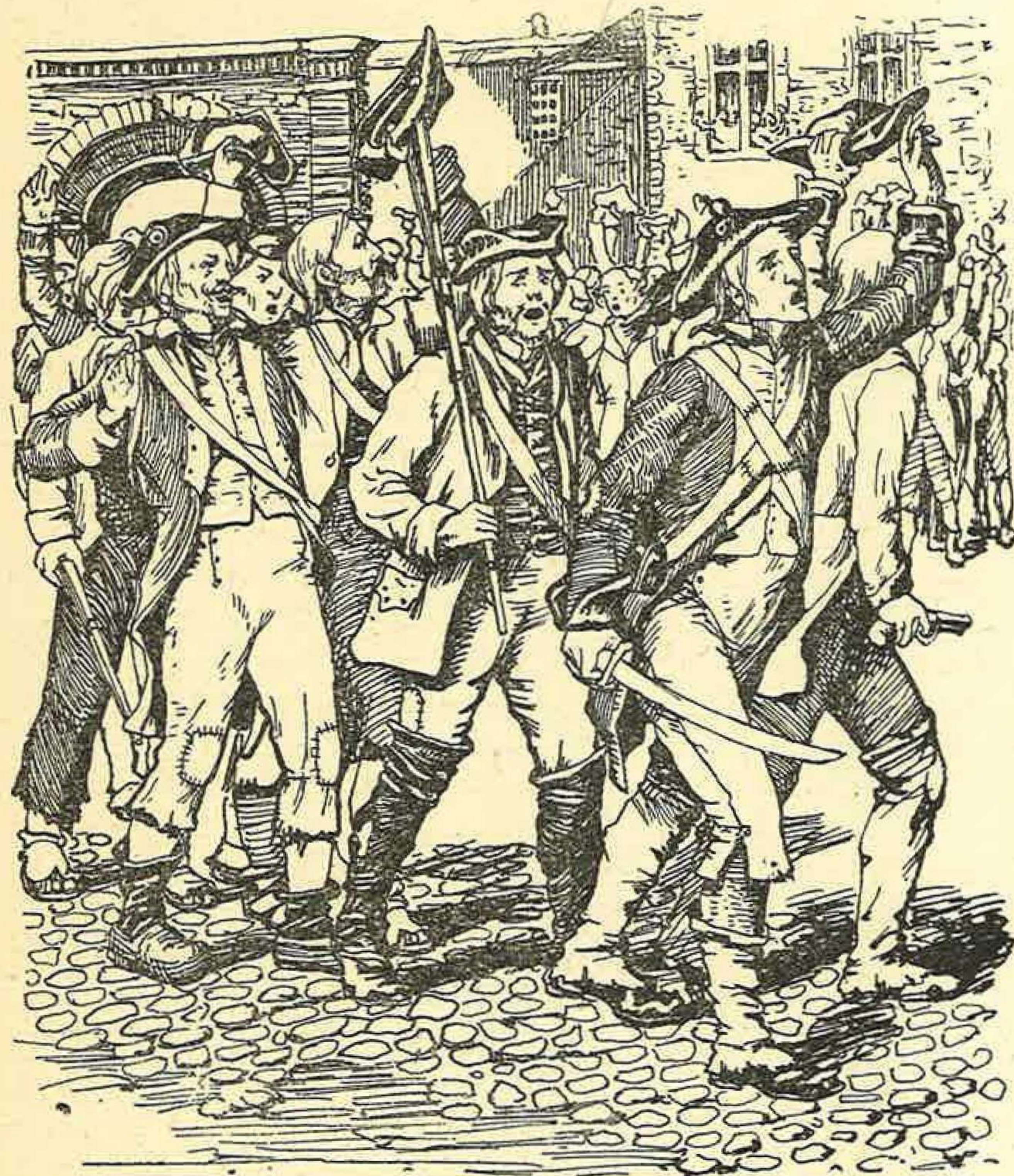
— Daar loopt er een op zijne bloote voeten, hernam Mie. Zie, hij blikk rond of hij nergens een schoenwinkel ziet.

— Zijn dat de bevrijders? sprak vrouw Pietersz. zuchtend. Als wij die havelooze bende van 't noodige moeten voorzien, zullen we diep in de beurs te schieten hebben

— Natuurlijk, antwoordde Mie Peeters, daarvoor zijn ze naar Antwerpen gekomen. En dan roepen onze dwaze burgers nog: Leven de Franschen! Zie maar eens naar Marten den brouwer. Straks barst hij nog; zijne wangen staan bol van 't roepen. Van avond heeft hij een schorre keel, die hij, naar gewoonte, weer zal moeten smeren met bier. 'k Wed dat hij straks met de Franschen staat te springen en te huppelen,

nadat de gasten eens ferm van zijn brouwsel zullen geproefd hebben.

— 't Is een mager beestje, meende de bakker, toen de troepen voorbij waren.

— Zeg wat ge wilt, zei Pietersz., maar ze hebben de Oostenrijkers toch maar flink klop gegeven. Vergeet niet, dat ze een grooten marsch achter den rug hebben!

Omstreeks half vijf werd op het stadhuis den maarschalk den eerewijn aangeboden.

De uitgelatenheid der burgers had nu het toppunt bereikt. Men danste en sprong hand aan hand met de havelooze krijgers, en stelde zich allerbespottelijkst aan. Maar de vreugde werd

veel gekoeld door de tijding dat de Franschen bij de inwoners gehuisvest moesten worden.

* * *

— Zijn we hier bij burger Pietersz.?

Met deze vraag traden twee krijgers de woning op de St-Jacobsmarkt binnen.

— Ja, heeren, haastte zich de timmerman te antwoorden.

— Er zijn geen heeren meer! hernam een der vreemdelingen op barschen toon. Noem ons burgers. Ik ben burger Dison, en deze mijn broeder, heet burger Brioux.

— Ah, ge zijt gebroeders? vroeg Pietersz., al zijn Fransch bijeen zoekende.

— We zijn allen broeders. Zoo wil het de eene en onverdeelbare Republiek! Gij ook zijt onze broeder.

— Zeker, zeker, antwoordde onze vriend, die zich echter niet op zijn gemak gevoelde en die nieuwe broeders bevreesd aanstaarde.

— Uwe woning is ons als verblijfplaats toegewezen, vervolgde Dison. We zijn krijgers en behooren tot de heldenschare, die over de gansche wereld de vrijheid zal verbreiden.

— Eene schoone zaak, vleide de timmerman, waarlijk mijne goede heeren...

— De eene en onverdeelbare Republiek heeft de heeren afgeschafft. Ik zei het u reeds.

— 't Is waar, 't is waar, gelijkheid... maar Pietersz. schoot in zijne taalkennis te kort, om de leus geheel op te dreunen.

— ...Vrijheid, broederschap, vervolgde Brioux. Maar burger Pietersz. we hebben honger.

— Vrouw, dek de tafel en zet de heeren... hm... ik bedoel de burgers (hij zag dat de Franschen reeds de wenkbrauwen fronsten) een smakelijk maal voor. Mijne vrouw kan koken, burgers, zoo goed als de kok des keizers.

— De eene en onverdeelbare Republiek heeft de keizers afgeschafft, bromde Dison. De ketens der slavernij zijn verbroken.

Pietersz. vertaalde bij zich zelve het woord „chaînes”, door „chênes” en meenende dat zijne gasten over eikeboomen spraken, riep hij plechtig:

— Ja, eiken die niet willen buigen moeten breken.

— Zullen we hier eten? vroeg Brioux, toen de vrouw des huizes de tafel wilde dekken. Kunt ge ons geene kamer bezorgen? We hebben dikwijls belangrijke zaken te bespreken,

die niet voor ieders oor geschikt zijn. Als verlossers des lands, zult ge ons toch wel gastvrij willen ontvangen?

— Natuurlijk, natuurlijk! antwoordde de timmerman. Vrouw, toon den heeren...

— De burgers, viel Dison in; de eene en onverdeelbare...

— Toon den burgers de pronkkamer, ging Pietersz. voort.

De echtgenoot van den timmerman zuchtte. Hare pronkkamer! De roem van haar huis! En daarin moesten die have-looze kerels zich nestelen. Was 't hoofd van haar man op hol? Maar ze durfde niet tegenspreken.

— Komt, burgers, noodigde Pietersz., ik zal u naar eene fijne kamer brengen. Maak het u zelve gemakkelijk.

Op hunne holleblokken stapten de Franschen op het zachte tapijt.

— Ik bid u, vrienden, volgt onze gewoonten en ontdoe u van de holleblokken, zei de meesteres des huizes.

— De eene en onverdeelbare Republiek heeft alle gewoonten afgeschafft, sprak Brioux ruw.

— Ha, de kamer bevalt mij! riep Dison op tevreden toon uit.

Hij liet zich op de zachte stoelen neervallen, bekeek de versierselen, en hernam teleurgesteld:

— Er is hier geen bed?

— Boven is uwe slaapkamer, zei de timmerman.

— Dan gaan we naar boven, besloot Brioux, twee kamers is te lastig, niet waar, wapenmaker?

— We zullen de kamer boven eerst gaan bezichtigen, stelde Dison voor. Anders kunnen we het bed hier brengen. Dat is rap gedaan!

Moeder Pietersz. keek verschrikt op. De gasten bestegen de trap. Pietersz. leidde hen naar een ruim vertrek.

— O, die kamer is ook goed, verzekerde Dison. Hij liet zich op 't bed vallen. Zacht genoeg! mompelde hij. Ja, ja, hier zullen we blijven. Als we nu eerst en vooral wat eten krijgen.

— Een warm of koud maal? vroeg Brioux. Wat denkt ge er over, Dison?

— Warm, warm, natuurlijk. We hebben er in langen tijd geen gesmaakt.

— Doch dan zult ge nog wat geduld moeten hebben, verzekerde de timmerman. Alles moet nog toebereid worden, dat begrijpt ge.

— Maar niet te lang, want we moeten nog uit van avond.

Pietersz. vertrok.

— 't Is nog al plezierig om voor verlossers des lands te spelen, zei Dison, toen hij alleen met zijn gezelschap overbleef.

— We hebben hier een goed kwartier en de baas ziet m'er een dwazen sukkel uit, die diepen eerbied, of eene geweldige vrees voor ons koestert.

Zoo babbelende verliep eenige tijd.

— 't Duurt lang! bromde Brioux.

— Wacht, ik zal ze beneden eens herinneren dat we hier nog zijn.

En Dison klopte hard met zijn holleblok op den vloer.

Toen er nog geen antwoord kwam, verdubbelde hij zijne slagen.

Pietersz. snelde verschrikt naar boven.

— Heeren! riep hij onthutst.

— Voor de zooveelste maal herhaal ik u, dat de eenige...

— Ja, ja, burgers, wil ik zeggen. Wat is er van uw dienst?

— De eene en onverdeelbare Republiek heeft alle diensten afgeschafft. Maar zeg, waar blijft het eten? Denkt ge dat we van plan zijn om te vasten?

— Seffens, seffens!

Eindelijk werden de gasten bediend.

Pietersz. zat beneden bij vrouw en zoon. Zijne geestdrift voor de Fransche bevrijders was leelijk aan 't zakken.

Weer hoorde men 't geklop met den holleblok.

— Ze roepen weer, die brutale rekels! zei moeder verontwaardigd.

De timmerman ging haastig zien en keerde terug met de boodschap, dat de broeders een paar flesschen wijn verlangden.

Vrouw Pietersz. bezat er een tiental voor bijzondere gelegenheden. Haar man bracht er twee naar boven.

Eenigen tijd later werd 't sein met den holleblok weer vernieuwd.

— Ga gij, zei moeder tot Jan. Ge zijt toch zoo Franshdol!

De zoon was spoedig terug.

— Ze willen pijpen en tabak.

— Die heb ik niet, zei vader wrevelig. Ga er dan maar om in den winkel.

De krijgers waren ongeduldig en herhaalden hun gedaver, zoodat de meester des huizes, die nu echter een dienstknecht geleek, toch de trap op moest.

Gelukkig bleef Jan niet lang weg en de soldaten konden rooken naar hartelust.

Een half uur later kwamen zij naar beneden. Maar ze waren

verkleed. Ze hadden hunne gading gezocht in Pietersz.' kleerkas. Wel zagen ze er niet zoo fijn uit, als om door een ringetje gehaald te worden, want de frakken van den timmerman waren voor den een wat te lang en voor den ander iets te kort, maar ze schenen toch fier in hun nieuw pak. Aan de voeten echter droegen ze hunne holleblokken.

Nu werd Pietersz. boos.

— Dat gaat te ver! riep hij in plat Antwerpsch. Mij in mijn eigen huis laten bestellen, waarlijk dat duld ik niet!

Maar de gasten verstonden hem niet, en Dison zei kalm:

— Onze holleblokken staan nu toch niet bij deze kleeren, doch wij konden boven geene schoenen vinden. Wees zoo goed ons elk een paar te bezorgen. Ge weet we zijn uwe broeders.

— Mijn trouwfrak! riep Pietersz. Fluks, trek hem uit!

— Schoenen, schoenen! herhaalde Dison. We hebben niet veel tijd.

De timmerman werd driftig.

— Wat beteekent dat nu? vroeg Brioux. Is de broeder nu een vijand geworden?

Vrouw Pietersz. trachtte haar man te kalmeeren en om maar spoedig van de indringers verlost te zijn, wierp ze hun elk een paar laarzen toe, die de Franschen doodbedaard aantrokken.

— Laat ons dezen avond niet lang wachten, als we aankloppen, ried Brioux zijn gastheer aan. 't Is koud, vooral in de nachtlucht.

Ze vertrokken arm aan arm.

De Franschgezindheid was als rook vervlogen. Tot het bedtijd werd, raasde Pietersz. over de brutale kerels, die in zijne woning zoo huis hielden. En na middernacht moest hij van onder de dekens komen om de twee zwijmelende vrijheid-verbreiders binnen te laten en naar hunne kamer te helpen.

Ja, men kon het hun aazien, dat ze van de vrijheid door-drongen waren, want ze maakten hier niet de minste plicht-plegingen.

En toen Pietersz. met hen de trap opsukkelde, sloeg Brioux zijne armen rond den hals van den gastheer, mompelende:

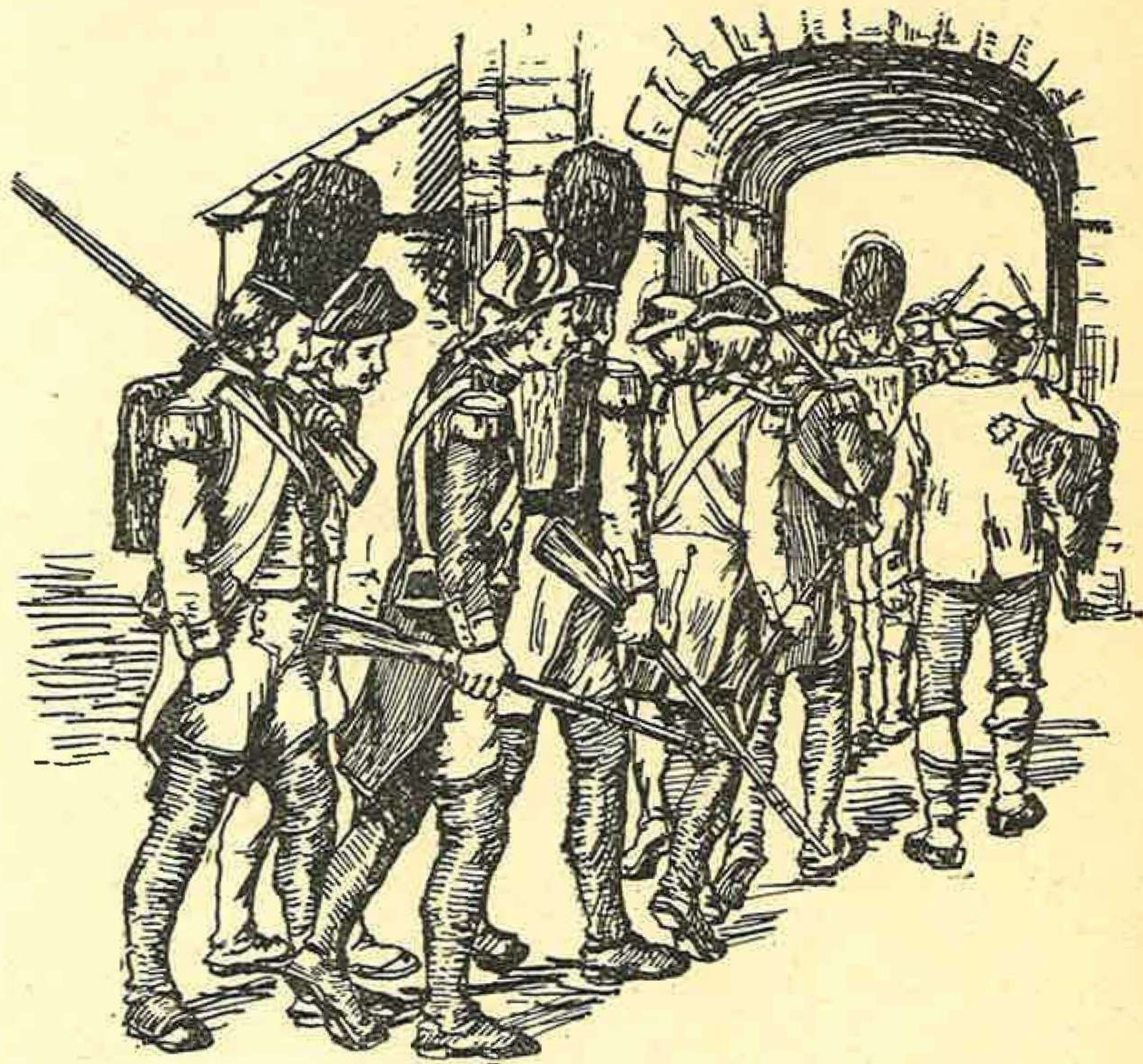
— Broeders zijn we, broeders voor altijd!

* * *

Den 26^{en} November werd het beleg voor het kasteel geslagen, waar de Oostenrijksche bezetting nog steeds verbleef onder bevel van Molitor. De Fransche generaal liet de sterkte

geweldig beschieten, en toen talrijke krijgsgebouwen door brand vernield en de levensmiddelen uitgeput waren, moesten de krijgers van het slot zich overgeven. (30 Nov.)

De ontruiming van het kasteel werd met de noodige drukte gevierd, maar nog grooter was de vreugde toen den 8^{en} der volgende maand het fregat Ariël en een achttal kleinere oorlogsvaartuigen de Schelde opvoeren, ten teeken, dat de stroom weder vrij was. Immers de baan langs waar Antwerpens voorspoed komen moest, was eeuwen lang gesloten door de Hollanders, die geene mededinging met hunne handelssteden duldden.

Wel had keizer Jozef II de vrije vaart op de Schelde geëischt en bevolen, twee vaartuigen over den stroom te zenden, het eene van Oostende vertrekkende, het ander van Antwerpen. 't Eerste werd door de Hollanders gekaapt, 't laatste van uit de schansen beschoten. En daar het met een beschadigden kookketel terugkeerde, noemde 't volk deze poging spottend: den marmitenoorlog. Voor eene som van tien millioen guldens, welke de Noord-Nederlanders hem betaalden, zag de keizer van zijne eischen af. Maar de Franschen hadden de Schelde thans

vrij verklaard. En Holland, dat ook al bedreigd werd door oproer en door den inval der Franschen, kon wel tegenstribelen, doch het niet beletten. (1)

Het Fransche leger werd op den voet gevolgd door groote benden gelukzoekers, die den mond vol hadden van „vrijheid, gelijkheid, broederschap!” maar wier handen nooit moe waren van rooven en stelen.

Frankrijk zond zes nationale commissarissen en twee en dertig republikeinsche agenten naar België om de zaken te regelen en ons een goed bestuur te verzekeren.

Maar als generaal Dumouriez deze, zijne landgenooten, afschildert als, „bedriegers, vechtersbazen, hardvochtigen, verwaanden, karakterloozen” en een zelfs als „een laag dier, vol van de laagste gevoelens,” dan kunnen wij ons eenigszins voorstellen, wat onze voorouders te verduren hadden.

We kunnen hier niet spreken over al de schelmerijen dier vreemdelingen. Trouwens de roof- en plundertochten, het gewendel met de assignaten, de schandelijke requisitiën, de priestervervolging en niet het minst de gedwongen krijgsvaard, dit alles is overbekend.

Onder de Sansculotten, de gelukzoekers, bevondt zich een gebocheld manneke, een zekere Claude, Remi-Brunette, die zich naar zijre geboorteplaats Verrières noemde. Was zijn lichaam dus smaakt, zijne ziel was nog leelijker. Gedurende zijne korte loopbaan maakte hij zich bij zijne Republikeinsche meesters verdienstelijk door het verdrukken van geestelijken, en het uitschrijven van requisitiën, welke de burgers gevoelig troffen.

Hij was hier binnengeraakt aan 't hoofd van een legioen geboefte en een zeventhonderdtal nationale gendarmen, een hoop bandieten, die generaal Dumouriez bestempelde als bandeloos en lafhartig gespuis.

Verrières noemde zich zelf „Colonel-Generaal van de Nationale Gendarmerie van Parijs in bezetting te Antwerpen,” en 't volk hem „De Bult” of „'t Generaaltje”.

Het driftig kereltje was met eigenwaan niet misdeeld. Seffens was hij gereed, om op eene tafel of eenen stoel te springen en eene ronkende redevoering af te rammelen. Bij eene dier gelegenheden riep de hoogmoedige dwaas uit: „Te Parijs heb

(1) Hollandsche en Zeeuwsche schepen maakten het eenige vaartuigen zoo lastig, dat deze moeite hadden Antwerpen te bereiken. Maar Pichegru trok Holland binnen. Het verdrag van 1795 bepaalde, dat de Schelde vrij zou zijn.

ik Lodewijk XVI getrotseerd, hier trotseer ik Frans (1). Zonder te wachten, dat hij mij den oorlog verklaart, doe ik het hem, ik, omdat hij koning is en ik mensch ben." Scheen het niet, alsof men hier den machtigsten vorst der wereld hoorde? En zijne volgelingen juichten hem geestdriftig toe.

* * *

De Franschen plantten overal een boom, als symbool der vrijheid. Antwerpen zou ook zijn vrijheidsboom verkrijgen.

— Gaat ge niet mee naar de Markt om een nieuwen Franschen zwans te zien?

Met deze vraag trad Mie Peeters bij den timmerman binnen.

— Wat is er dan te doen? vroeg vrouw Pietersz. 't Is tegenwoordig alle dagen wat anders, maar 't beteekent allemaal niet veel.

— Maar nu moet het toch iets vermakelijks zijn. Men gaat den vrijheidsboom planten.

— En loopt ge daarvoor zoo ver? Voor al die zotternij?

— Och, een mensch wil zich eens verzetten. Kom sla uwen mantel om en ga mee. Ge zit altijd maar in huis te dubben.

— Ik heb veel werk.

— Toe, toe, kom eens mee.

— Nu als ik er u plezier mee kan doen, hernam vrouw Pietersz., en zich tot haar man richtende, vervolgde ze: blijft gij thuis?

— Voor al dien Franschen poespas doe ik geen stap meer. De twee kraaien, die hier neergestreken zijn, brengen al nieuwigheden genoeg in huis. Maar ga gij maar eens mee. De lucht zal u goed doen.

't Was een schoone Januaridag.

— Ja, 't is waar, sprak vrouw Pietersz., naast hare gezellin stappend, een mensch zou op den duur wel huisziek worden!

— Nietwaar? En ik ben gaarne overal eens bij. Ge weet, ik trek niet naar de Markt uit liefde voor de Franschen. Maar laten wij door de Jezusstraat naar de Meir gaan. 't Is daar, dat het spel begint.

Er was veel volk op gang. De Meir stond vol.

— Zouden we niet beter doen op onze stappen terug te keeren, om al vast een plaatske bij het stadhuis te zoeken? Hier geraken we er nooit door, zei de gade van den timmerman.

(1) Frans II, de Oostenrijksche keizer, dus ook heerscher over België.

— Ge hebt gelijk. Nu ik 't er op gezet heb de parade te zien, zal ik ze zien ook.

Beiden keerden naar de St-Jacobsmarkt terug en begaven zich langs die straat en 't Kipdorp naar de Markt.

Dicht bij dit plein riep Mie tot een man:

— Hei, kozijn, zijt ge zoo nieuwsgierig?

De geroepene kwam lachend naar het tweetal toe en minzaam groetend, schertste hij:

— Wel, wel, komen ze van de St-Jacobsmarkt ook al een handje toesteken, om den boom te rechten?

— En gij dan, nog wel de koster van O.-L.-V.-kerk, ge schijnt eveneens een vriend der Franschen te zijn!

— Ik ga naar de kerk, Mie, maar ik zeg niet, dat ik ook geen oogje wagen zal. In deze droevige dagen kan een mensch wel een grapje verdragen. Maar ik hoor muziek; de stoet komt al af.

— Hier kunnen we 't goed zien, zei Mie, er is nog niet te veel volk. Maar 't zal den optocht vergezellen. Wel de klok luidt ook al, en waarlijk de beiaard blijft niet achter. 't Is er op.

— Kanongebulder op 't Groenkerkhof, zei de koster, toen hij 't geschut hoorde.

— Ja, ja, ze kunnen feestvieren, die geestdriftige Franschen!

De stoet naderde met den vrijheidsboom, die op een wagen lag. De nationale gendarmen, onder aanvoering van Verrières, openen den trein. De kanonnen van 't kasteel en die van het fort St-Laureis lieten zich ook hooren.

— De bult, zei de koster, den mismaakten man in 't oog krijgende.

— 't Generaaltje! spotte Mie. Ja, die zal hier de man zijn, gelijk overal. Zie hem daar eens fier op zijn paard zitten. Zijn bochel zelfs staat met een punt van hoogmoed.

— Pas op, fluisterde vrouw Pietersz. Ge kunt de menschen rond u misschien niet vertrouwen.

— Iedereen haat dien kerel.

— Dat kereltje, verbeterde de koster.

— Ja, hij kan maar juist boven eene onderdeur kijken, hernam Mie Peeters, maar hij heeft praat meer dan de reus Antigoon, waarvan mijne grootmoeder mij vertelde. Ha, ze leggen den boom aan een keten.

— Om hem op te halen, en dan in dezen put te laten, verklaarde de koster. Zie hij moet recht voor het Stadhuis komen te staan.

De Franschen en ook veel volk juichten en jubelden over vrijheid en afschaffing der slavernij, toen den boom opgeheschen werd.

Maar ongelukkig vooral voor hen, de boom knapte af en viel in stukken op den grond.

Een langgerekt spotgelach verhief zich.

— Eilaas, de Fransche vrijheid ligt neer! schertste Mie.

— Zie Verrières eens! riep de koster uit, hij krijgt nog eene beroerte van gramschap.

Inderdaad „t Generaaltje” wipte in zijn zadel op en neer, raasde en tierde, zag verwoed naar den boom, dan rond zich en sloeg eindelijk de oogen opwaarts.

Daar viel zijn blik op de zinnebeeldige koperen arenden, die het stadhuis versierden.

— Ha! bulderde Verrières, zijne vuist naar de vogelen uitstekende, alsof die de schuldigen van het ongeluk waren. Ha! daar staan nog overblijfselen van de slavernij en volksverdrukking. Haalt ze naar beneden onmiddellijk!

Men voerde 't bevel uit.

— Wat een dwaas! zei vrouw Pietersz. Wat kunnen de vogelen daar nu aan doen? Is die man dan zot?

— Zot van hoogmoed! sprak de koster.

— Wel, viel Mie in, hij is reeds verzadigd van 't goud en 't zilver, dat hij den burgers ontstal, hij gaat nu voor de verandering eens koper rooven. Och, zijn arm boompje. Zie, de bult van 't Generaaltje krimpt ineen van schaamte!

— Willen we vertrekken? vroeg de echtgenoot van den timmerman. Wie weet wat die vent nog gaat uitsteken, om zijn toorn te koelen. Misschien doet hij met zijn gendarmen de Markt wel ontruimen.

— Ja, we gaan, we hebben 't feest aanschouwd. Dag kozijn.

— Wanneer zien we u eens? vroeg de koster. 't Is alsof ge aan 't uiteinde der wereld woont. Voor de Franschen hebt ge tijd genoeg, maar voor uwe familie, of zijn we niet Franschgezind genoeg?

— Binnen kort kom ik eens af. De groeten thuis.

De vrouwen vertrokken.

Den volgenden dag werd een nieuwe boom geplant en bij deze plechtigheid moesten klok en beiaard en geschut weer dienst doen.

* * *

— Hij is dood!

Met dezen uitroep stormde Jan Pietersz. de woonkamer binnen.

— Wie? vroegen zijne ouders ontsteld.

— De bult! Heden morgen te Brussel dood gevallen.

— Dat is goed nieuws, zei de timmerman, toen zijne verbazing wat voorbij was. We hebben in lang zoo'n goede tijding niet gehoord.

— We zijn dus van dien booswicht verlost, sprak moeder! Wat deed hij in Brussel?

— Niet veel goeds, natuurlijk, hernam vader. Maar hier of te Brussel gestorven, in alle geval we zijn hem kwijt, dat is 't voornaamste.

Dit nieuws werd bevestigd.

Verrières stierf plotseling tengevolge eener beroerte, ofschoon sommigen beweerden, dat hij vergiftigd was geworden, welk laatste gerucht natuurlijk zijne oorsprong vond in den diepen afkeer, welke de deugniet verwekt had.

— 't Gaat den Franschen tegen, zei de bakker tot den timmerman, toen beide mannen op Zondag nanoen 12 Januari, een praatje voerden aan de deur van den laatsten. Kent ge 't laatste liedje al?

— Neen.

— Maandag de boom van vrijheid geplant,

Dinsdag de Falcons in brand,

En woensdag de bult van kant.

— De Falcons, dat ziet op 't klooster, waarvan een gedeelte door de Franschen voor gasthuis gebruikt werd? vroeg Pietersz.

— En dat Dinsdag brandde, ge weet dat toch wel?

— Of ik. Een mijner logeergasten, die aartsschelm, is onder de puinen gebleven. Hij was ziek geworden, zeker door zijne overdaad, want groter vraat en dorstiger drinkebroer heb ik nooit gezien. Doch 't spijt mij toch, dat hij zoo jammerlijk aan zijn eind is gekomen, al heeft de man dat medelijden van mijnentwege niet verdiend. Die Fransche verlossers hebben lange vingers, ik heb het tot mijne schade ondervonden. Maar zoo sterven is al te wreed!

— En we zijn van 't Generaaltje nog niet verlost, hernam de bakker. Vandaag komt hij naar Antwerpen terug.

— Ik weet het; de bult moet ons nog wat plagen, eer hij voor goed verdwijnt. En de schelm, die 't bisdom zoo onbeschaamd binnenstormde, die den geestelijken den duivel aandeed, die dief zal in O.-L.-V.-kerk begraven worden.

— Zou het waar zijn! Ik kan het bijna niet gelooven.

— 't Is eene kerkschennis! riep vrouw Pietersz. uit, die in de gang deze laatste woorden opgevangen had.

— Wat geven de Franschen daarom! zei haar echtgenoot. Ze zijn Verrières gaan halen naar Brussel.

— Welnu we zullen niet dulden, dat hij in O.-L.-V.-kerk begraven wordt, sprak de timmermansvrouw op beslisten toon, in hare woning terugkeerende.

Om half twee uren kwam de lijkstoet van Berchem, alwaar 200 nationale gendarmen hem tegemoet gereden waren, naar de stad. Vier paarden trokken de rouwkoets langs de Meir en de bijzonderste straten naar den Oever. De doode werd in volle wapenrusting op een praalbed gelegd in de Refugie der St-Bernardsabdij. Boven zijn hoofd schreef men:

Tremblez, tyrans, qu'il s'éveille.

Maar men moest niet meer sidderen; het manneke, dat zich zoo dwaas had aangesteld en wiens dapperheid vooral bestaan had in het kwellen van hen, die hem geen weerstand konden bieden, was wel degelijk dood.

Den volgenden dag werd Verrières begraven. Een bende arme sukkels, die voor een assignaat van tien franken eene flambouw droegen, openden den stoet, die om drie uur van de Refugie vertrok. Reeds van 's morgens bulderden met tusschenpoozen de kanonnen, terwijl de klokken der kathedraal zich sedert den noen van half uur tot half uur deden hooren.

Vier officieren droegen het praalbed, waarop het lijk in groot uniform lag, bedekt met lauweren. Daarop volgde de doodkist, in wit satijn gehuld en welke vergezeld werd door talrijke priesters en kloosterlingen, die wel gedwongen waren aan deze zonderlinge processie deel te nemen. Een muziekkorps speelde treurmarschen. Gendarmen en soldaten sloten den optocht, die zich langs de Klooster-, Rochus-, Gasthuis-, Huidevettersstraten, de Meir, de Jezusstraat, de St-Jacobsmarkt, het Kipdorp, de Wolstraat, de Kaasrui en de Markt naar de O.-L.-V.-kerk begaf.

Inmiddels viel de duisternis en de armen, die den stoet openden, klopten aan alle deuren, om de burgers onder allerlei bedreigingen te verplichten hunne woningen te verlichten.

't Was 6 ure toen men de kathedraal bereikte. Het kapittel, met den deken aan 't hoofd, ontving aan de groote deur het lijk van hem, die wel 't minst van allen waardig was, hier te rusten. Maar de volgers van den bult waren meester te Antwerpen.

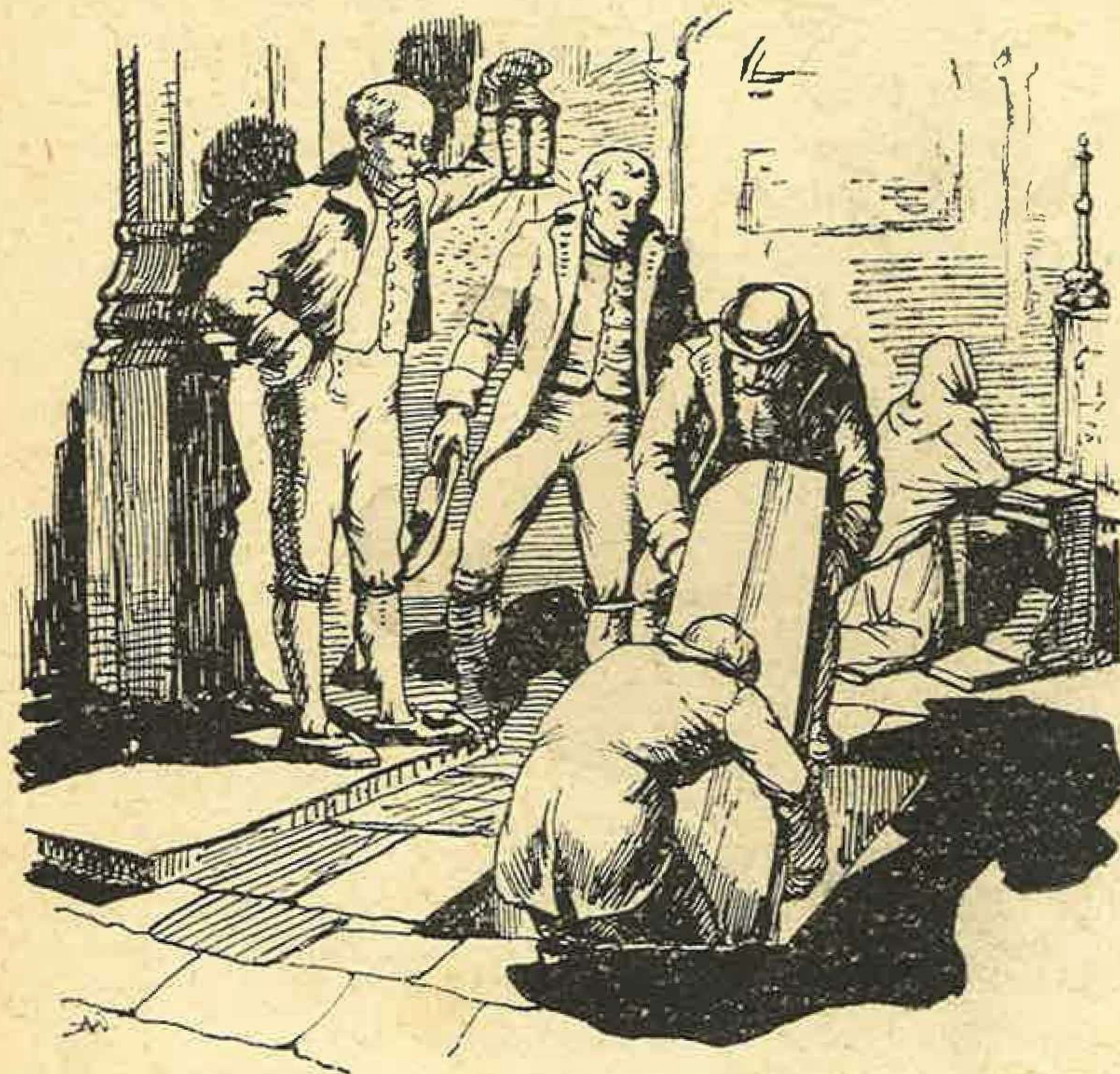
't Was of men een vorst begraven zou, zoo luisterrijk was de hoofdkerk versierd. Om zeven ure, toen de dienst eindigde, legde men den doode in de kist, die in een graf voor het altaar der H. Lucia neergelaten werd.

En onder 't gebulder van 't geschut, het gelui der klokken en de treurmarschen der muzikanten, liep de belachelijke plechtigheid af. De burgers waren verontwaardigd over deze kerkschennis.

* * *

't Was middernacht. Twaalf zware slagen weergalmden in de lucht, toen twee vrouwen en een jongeling de hoofdkerk naderden.

— 't Is toch een gevaarlijk stuk, zei vrouw Pietersz., eene der drie.

— Ik heb geen rust, zolang de bult daar ligt, antwoordde de tweede, die niemand anders was dan Peeters.

— En de koster zal ons door eene zijdeur binnenlaten, sprak Jan, de derde van 't gezelschap.

— Stil, daar nadert iemand, fluisterde Mie.

— 't Is de dienstknecht der kerk, hernam de jonkman. Hij doet ook mee.

— De koster wacht u aan 't kleine poortje der sacristij, vezelde de genaderde.

Weldra stond het vijftal in de donkere kerk.

— Volg mij, zei de koster, ik heb eene lantaarn onder mijn mantel, maar zal ze bij 't graf maar te voorschijn halen. We moeten goed oppassen. Moest men er achter komen...

— Dan waren we er aan! volledigde Mie Peeters. 't Kan me niet schelen.

Daar stonden ze voor 't altaar der H. Lucia.

— De zerk ligt nog zeer los, fluisterde de koster. Jan, help mij; met dit breekijzer zullen we 't graf gemakkelijk openkrijgen.

De kerkdienaar plaatste zijne lantaarn op den grond, en, geholpen door den zoon van den timmerman, verwijderde hij den steen, die door de wrijving over den vloer een gerekt geluid verwekte, hetwelk akelig de stilte van den tempel verbrak.

De koster en Jan haalden dan de kist naar boven. De eerste schroefde de vijzen los... en beschenen door 't weifelend licht der lantaarn, lag daar voor 't oog der aanwezigen het lijk van den man, die in de Scheldestad zoo gehaat werd.

— De zak! vezelde Jan.

Mie Peeters haalde 't gevraagde van onder haar mantel.

De doode werd er in gestoken, de kist weer gesloten, in de groeve gelaten en de zerk terug op zijne plaats geleid. De kerkdienaar en Jan droegen samen de akelige vracht en 't gezelschap verliet langs den zelfden weg, als het gekomen was, de kerk.

Op de Melkmarkt stond het Choraal-huis, dat het eigendom was der O.-L.-V.-kerk, alwaar de zangers der kathedraal onder-richt werden.

Het was nu verlaten, maar de koster bezat er een sleutel van. Men bracht er het lijk van Verrières heen en verborg het in een kelder, onder een hoop rommeling.

Dan keerde ieder naar huis terug.

Maar den volgenden nacht kwamen allen terug in den kelder, en naaiden 't lichaam in een zak, die naar de Schelde gebracht werd. Achter het Steen verdween 't Generaaltje in den stroom, terwijl zijne aanhangers meenden, dat hun Verrières in de kathedraal rustte.

— Neen, we dulden niet, dat zulke gasten de O.-L.-V.-kerk onteeren, zei vrouw Pietersz.

— Nu heb ik weer rust, sprak Mie. Ge ziet het kan te pas komen, als men een kozijn heeft die koster is.

En de zoon van den timmerman heette weer Jan.

Huis op de Heek

TULUIENSREGEL

IN VLAANDEREN

door AUCTOR

LODEWYK OPDEBEEK UITGEVER ANTWERPEN

Tijl Uilenspiegel in Vlaanderen

DOOR

AUCTOR.

MET PENTEEKENINGEN VAN
EMIEL WALRAVENS

Derde en verbeterde uitgaaf

LODEWIJK OPDEBEEK
UITGEVER
ANTWERPEN

1913

TWEEDE BOEK.

UILENSPIEGEL TE ANTWERPEN.

— Doen Tijl, zei Lamme. Ik ga met u mede.

— En ik ook, sprak de smid. Ik zou met plezier zoo'n Sansculot onder de handen hebben.

— De voorzichtigheid is de moeder van de porceleinkas, zei Pot. Stelt u niet nutteloos aan het gevaar bloot.

Noch de smekingingen der beide vrouwen, noch de wijze raad van Jan Pot, konden Tijl weerhouden en 's avonds begaf hij zich met zijne twee makkers naar de woning van Peer Janssens, een landbouwer-tuinier, die op den weg van de Kipdorppoort naar Borgerhout woonde.

De man wist dra van wat er sprake was en bracht de vrienden bij den boom, die 's anderendaags als zinnebeeld der vrijheid op onze Markt moest gepland worden.

Als ze veilig terug thuis waren, wreef Lamme zich vergenoegd de handen en de beide vrouwen en Pot lachten als Tijd hun mededeelde wat hij gedaan had...

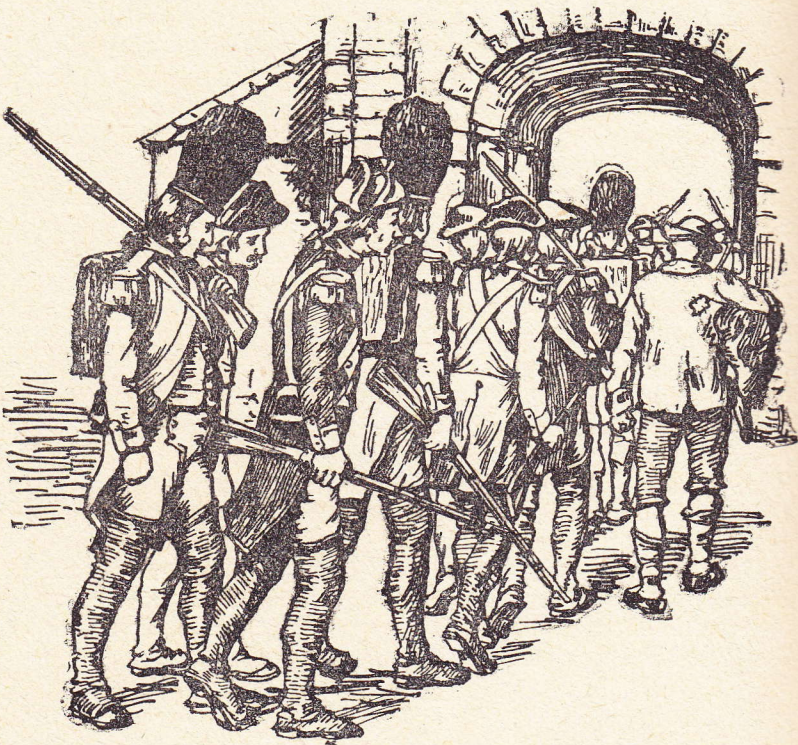
Dat waren geene soldaten, dat leken meer manschappen eener dievenbende. Er waren er van allen aard en vorm, gewapend met geweren, sabels, messen, pistolen; de schoeisels hingen aan flarden om hunne voeten of bestonden uit holleblokken en die kerels, met woeste gezichten, de meeste ruigbehaard, liepen in wanorde door elkander, de *Carmagnole* of de *Marseillaise* ruw en schor uitschreeuwend.

De burgers drukten elkaar de hand en fluisterden elkan-
der een blijde tijding in het oor.

Te zeven uur was er veel volk bij de Kipdorppoort
verzameld, om de Franschen de stad te zien verlaten,
langs denzelfden weg, dien ze genomen hadden om er
binnen te rukken.

Er heerschte eene doodsche stilte op den doortocht der
Fransche soldaten en het gespuis dat met hen de stad
verliet.

De menschen vreesden nog een laatste wraak.

Niet zoodra echter was de laatste Sansculot verdwenen,
of een luid gejubel steeg uit de menigte op en allen
zwaaiden met hoeden en doeken, omhelsden elkaar en
spoedden zich naar huis, om aan hunne huisgenooten en
buren, die het verdwijnen der Fransche ratten niet hadden
bijgewoond, te gaan melden dat zij de verdrukkers de
stad hadden zien verlaten.

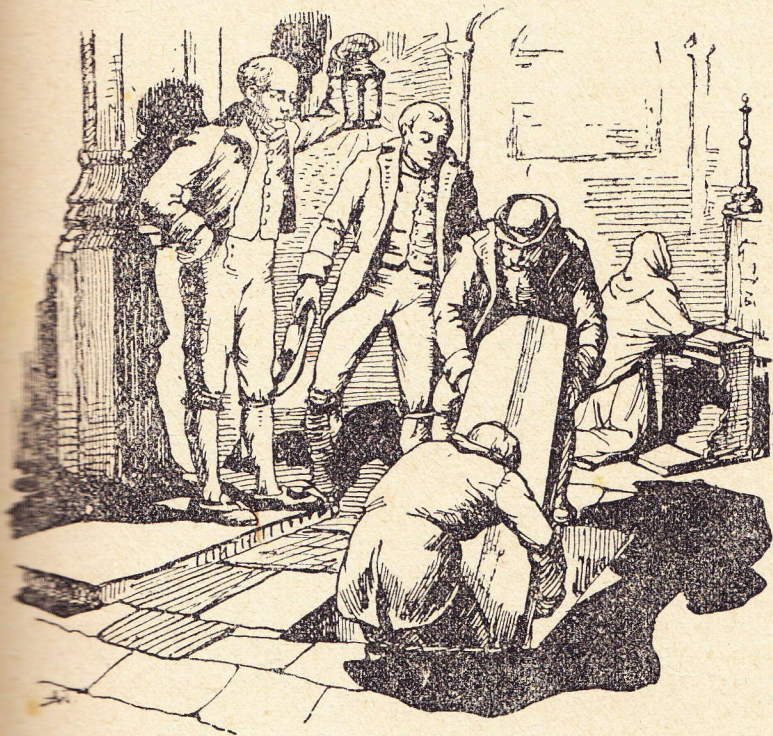
De koster reikte Claes een breekijzer over en de sterke smid, na den steen opgelicht te hebben, schoof hem ter zijde.

Het langgerekt gescharrel van den steen over den vloer maakte een akelig, door den echo weerkaatst geluid.

Allen bleven een oogenblik stil, met ingehouden adem. Niets roerde...

Nele was op de knieën gezakt, op de trap van het altaar, en bad halfuid:

Door Lamme geholpen haalde Claes de kist op.

— Het is geene zware vracht, sprak de smid.

— En zeggen, dat de kerel nochtans dacht een man van gewicht te wezen, zei Uilenspiegel.

— Ik zie hem in de Sodaliteit nog de vuisten ballen.

— En den keizer den oorlog verklaren.

— Nu ligt hij daar overgeleverd aan de wormen.

— En zijne ziel steekt in het diepste van den ketel van Lucifer.

— Als ze in de hel zoo'n deugniet binnengelaten hebben.

— Soort zoekt soort.